

східнослов'янської мови (ба навіть і народу) в підкарпатському краї⁸. У деяких творах Духновича, писаних язичієм, подибуємо багато запозичень із словацької, угорської. Але стилістика й символіка його віршів дуже близькі до особливостей загальноукраїнської поезії того часу, до фольклору.

Українськими інтенціями О.Духновича пройнятий весь ідейно-тематичний комплекс його творів. У віршах карпаторуського поета літають соколи й дитята-соколята, співають жайворонки, цвіте синьо-жовтий барвінок. Поезія та етнопсихологічні студії Духновича підносять етичні, звичаєві норми моралі українця, утверджують образ русина-українця, котрий попри тяжку роботу, безправ'я, національний гніт, завжди лишається сильною красивою людиною, схильною до любові й добра.

Зі сторінок творів О.Духновича долинає до нас і віра в світле майбутнє рідного народу:

...Руські діти, вам світає
Уж зорничка всходить вам,
Слава-мати вас вітає
Й зове к своим рядам⁹.
(“Руський марш”)

Нинішнім українським соколятам належить виправдати надії будителя, втіливши в реальному щоденному житті заклик поета до єднання, виголошений ще в середині XIX століття.

⁸ Див. про це докл.: Мишанич О. Загальноукраїнський контекст літератури Закарпаття. – Ужгород, 1996.

⁹ Див.: Поезія Александра Духновича. – С. 22.

ОЛЕКСІ МИШАНИЧУ – 70

В одній пам'ятці XI ст. мовиться: “Паче же да труждається, дѣлая руками, да имать даяти трѣбоующиим”. Ключовим у цій сентенції, звичайно ж, є прекрасне слово **труждається** – слово, яке чи не найбільше відповідає характерові, світоглядові, вдачі Олекси Васильовича Мишанича. Вчений і сам не соромиться називати себе “робітником у літературознавстві, якому доля судила більше працювати на чорному дворі науки”.

45 років із сьогоднішніх 70-ти Олекса Васильович віддав Інститутові літератури ім. Т.Г.Шевченка НАН України, тобто українській науці про літературу. У словах ювіляра про “чорний двір науки”, на жаль, чимало гіркої правди, бо ж не секрет: медієвістика, в яку він прийшов у 1958 р., не завжди вважалася основною наукою, що досліджує підвалини нашої словесності. Олексі Васильовичу та його колегам, – а це Леонід Єфремович

Махновець, Володимир Іванович Крекотень, Вікторія Петрівна Колосова, – довелося скуштувати принизливого публічного шмогання за “ідеалізацію старовини”, їх примушували відшукувати елементи секуляризації в пам'ятках давньої української літератури

тощо. Але вчений зумів вистояти і все ж таки дочекався часів, коли медієвістика здобула належну шану в українському літературознавстві.

Сталося так, як у тій євангельській притчі: "Але як ти будеш запрошений, то приходи і сідай на останньому місці, щоб той, хто покликав тебе, підійшов і сказав тобі: "Приятелю, — сідай вище!". Тоді буде тобі честь перед покликаними з тобою. Хто бо підноситься — буде впокорений, а хто впокориться — той піднесеться".

Отам, на "чорному дворі науки", О.В.Мишанич став кандидатом і доктором філології, професором, лауреатом Національної премії ім. Т.Г.Шевченка, заслуженим діячем науки і техніки України. Він писав монографії, статті, впорядковував томи класиків української літератури, видавав твори заборонених і забутих письменників, готував з'їзди й конгреси, виховував докторів та кандидатів наук. А ще — борювся з політичним русинством. О.В.Мишанич був ученим секретарем Інституту літератури, заступником голови ВАК України, очолював ради й комісії. До свого 70-ліття ювіляр прийшов із солідною бібліографією (в ній — понад 300 позицій, із них — 19 монографій і збірників), притомником — "Крізь віки" (1996), "Повернення" (1993) та "На переломі" (2002), підготовленим до друку томом праць Д.І.Чижевського про бароко, новим виданням "Слова о полку Ігоревім". Син Ярослав також став дозником. Онука назвали Олексою. Що ще треба ювілярові?

Отож, здоров'я дорогому ювілярові й творчого довголіття!

З роси й з води!

До поздоровлення дирекції Інституту літератури ім. Т.Г.Шевченка НАНУ та співробітників і колег приєднуються редколегія і редакція ж. "Слово і Час". О.В.Мишанич — наш давній постійний автор (ще з аспірантських часів), а нині ще й член редколегії. З нагоди ювілею вміщуємо в цьому номері його статтю, присвячену Д.Чижевському як медієвістові.

Олекса Мишанич

ДМИТРО ЧИЖЕВСЬКИЙ — ІСТОРИК ДАВНЬОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ*

Філософ, філолог і культуролог Д.Чижевський утвердився у світовій науці як славіст широкого профілю — україніст, русист, полоніст, богеміст, словакіст, кroatист, джерелознавець. У кожную із цих ділянок науки він зробив вагомий внесок своїми фундаментальними дослідженнями й публікаціями першоджерел. Але передовсім він був україністом, українським ученим, який, попри несприятливі умови чужини, систематично досліджував духовну спадщину рідного народу, його письменство та філософію. В неповному реєстрі праць Чижевського, що налічує близько 1000 позицій, понад 200 присвячено українознавчим студіям.

Спеціально займався Чижевський тільки давньою українською літературою. Всі його наукові інтереси зосереджені на давньому письменстві — від княжої доби до кінця XVIII ст. В осередді студій вченого література XVI—XVIII ст.: Ренесанс та реформація, бароко, зокрема творчість Григорія Сковороди. У дослідженні українського літературного бароко Чижевський досяг неабияких успіхів. Його наукові праці 1940—1960-х років заклали міцні підвалини всебічного вивчення цього універсального стилю епохи, що мав помітні здобутки в українському письменстві,

* В основі статті передмова до двотомника праць Д.Чижевського, який невдовзі вийде в харківському видавництві "Акта".